

ARTIKKEL 3

Evangelisk-luthersk tro som verdigrunnlag for undervisning og forskning

Til spørsmålet om NLA Høgskolens lutherske identitet

Oddvar Johan Jensen

NLA Høgskolen

Sammendrag: NLA Høgskolen ble stiftet 12. desember 1966 under navnet Norsk Lærerakademi. Den gang var verdigrunnlaget konfesjonelt evangelisk-luthersk med en viss grad av romslighet. I spørsmålet om Bibelens autoritet var det ikke krav om et spesielt bibelsyn. Det var plass for både Carl Fr. Wisløff og Ivar P. Seierstad, som stod rimelig langt fra hverandre i bibelsynsspørsmålet. Med dette som utgangspunkt har NLA gjennomgått betydelige endringer gjennom sine 50 år lange historie. Det konfesjonelle er tonet så sterkt ned at det er nærliggende å karakterisere institusjonen som postkonfesjonell. I bibelsynsspørsmålet har det fra eierhold stadig blitt stilt krav om et strengere og mer fundamentalistisk orientert bibelsyn. Det foreligger slik sett en betydelig spenning mellom den teologiske profil som det lavkirkelige eierskap har stått for, og tradisjonell norsk akademisk teologi representert ved majoriteten av ansatte innen teologifeltet.

Nøkkelord: NLA Høgskolen, bibelsyn, luthersk, Carl Fr. Wisløff

NLA Høgskolen ble til under navnet *Norsk Lærerakademi*. Stiftelsesmøtet fant sted på Indremisjonsselskapets bibelskole i Oslo 12. desember 1966. Akademiets første representantskapsmøte ble holdt 6. mars 1967 på Fjellhaug Skoler. I møtet deltok 18 representanter fra seks eierorganisasjoner,

Sitering av denne artikkelen: Jensen, O.J. (2020). Evangelisk-luthersk tro som verdigrunnlag for undervisning og forskning. I Hagesæther, G., Innerdal, G. & Kvam, B. (Red.), *NLA Høgskolen. Fagutvikling og sjølvforståing på kristen grunn* (s. 54–72). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.102>
Lisens: CC BY-NC-ND.

alle selvstendige organisasjoner innen Den norske kirke.¹ Høsten 1968 startet undervisningen opp.

Utover det vi kan kalle kjente spenninger innen Den norske kirke, var det ikke noe i grunnlaget for etableringen av NLA som pekte ut over denne konfesjonelle tilhørighet som teologisk ramme for det nystartede akademiet. Dette var og skulle være et arbeid på evangelisk-luthersk grunn.

Det er viktig å holde frem dette evangelisk-lutherske grunnlaget, uavhengig av spenningen mellom en lekmannslinje og en mer tradisjonell kirkelig linje. Det evangelisk-lutherske var en fellesnevner selv om man i lekmannskretser ikke alltid var like opptatt av det konfesjonelle som presteskaperet innen Den norske kirke. Det er dessuten et poeng at det var NLA som institusjon som fra starten av hadde en evangelisk-luthersk identitet på selvstendig grunnlag. Akademiet var en egen institusjon med egne grunnregler.

Fra det som utgjorde det konfesjonelle utgangspunktet på 1960-tallet, og frem til i dag har det imidlertid skjedd en rekke forandringer på flere sentrale områder med betydning for NLAs virksomhet. Det gjelder både kristendomsundervisningen i skolen, Den norske kirkes egen konfesjonelle profil, forholdet til NLAs eiere, og det gjelder i høy grad også NLA selv som akademisk institusjon.

NLA på vei mot å bli en postkonfesjonell institusjon?

Allerede i og med Lov om grunnskolen av 1969 ble den offentlige skolens kristendomsundervisning løst fra kirkens dåpsundervisning. Det konfesjonelle båndet mellom kirkens dåpsundervisning og skolens kristendomsundervisning var med denne endringen formeldt sett avskaffet. I første omgang syntes imidlertid ikke endringene å være så store. Foreldreretten skulle fremdeles sikre kristendomsundervisningen

¹ Se oversikt i *Norsk Lærerakademi. En presentasjon*. (udatert 1969?). Den sjuende eierorganisasjon, Det Norske Misjonsselskap, vedtok å bli eier på selskapets generalforsamling 1969. Sjurson 1982: 41f; Helland & Jøssang 2018: 45–79.

som foreldrenes dåpsundervisning. Men i det lange løp gikk det ikke slik. Kristendomsfaget skiller seg i dag på vesentlige områder fra den gamle dåpsundervisningen. KRLE-faget, med eller uten K-en, er konfesjonelt sett blitt et orienteringsfag som skal dekke så vel kristendommen som andre religioner. Kristendomsdelen inntar fremdeles en dominerende plass. Dette er begrunnet i kristendommens historiske og kulturelle betydning i Norge. Parallelt med avkonfesjonaliseringen i skolen har Den norske kirke de siste 15 årene langsomt bygget opp sin egen dåpsundervisning.²

Også på kirkelig hold har det vært store endringer med betydning for Den norske kirkes konfesjonelle profil. På 1990-tallet inngikk kirken en rekke økumeniske avtaler som konfesjonelt sett endret kirkens forhold til flere andre kirkesamfunn. Det gjaldt forholdet til Den anglikanske kirke (Porvoo-avtalen 1996), Metodistkirken i Norge (1997) og de reformerte kirkene (Leuenberg-konkordien 2000). Også fronten mot Den romersk katolske kirke ble myket opp gjennom *Felleserklæringen om rettferdig-gjørelseslæren* (1998).

Like viktig som endringene av kirkens økumeniske profil har etableringen av kirkens nye rådsorganer vært. Det gjelder fremfor alt opprettelsen av Kirkerådet i 1968 og Kirkemøtet i 1984. Betydningen av dette er vesentlig forsterket gjennom prosessen mot et skille mellom kirke og stat som fremdeles ikke er helt avsluttet. Den norske kirke som konfesjonell referanse for NLA er derfor ikke lenger helt den samme som den var for 50 år siden. Fra en side sett er forholdet til kirken blitt viktigere gjennom trosopplæringsreformen og skillet mellom kirke og stat. NLA kan ikke lenger ensidig forholde seg til skolen som en tredjepart i trosopplærings-spørsmål. I slike trosopplærings-spørsmål må NLA forholde seg direkte til Den norske kirke. Dette forholdet er blitt ytterligere komplisert ved at flere av NLAs eiere har etablert egne kirkesamfunn med front mot Den norske kirke. Det gjelder *IMF trossamfunn* (2009), *NLM trossamfunn* (2015) og til sist også en gruppering innen Normisjonen, *Normisjon Agder trossamfunn* (2017).

Spenningen mellom Den norske kirke og de nye kirkesamfunnene har dernest en parallell i forholdet mellom den offentlige skolen og de kristne

² Reformen ble vedtatt av Stortinget i 2003. Plan for trosopplæring ble vedtatt av Kirkemøtet i 2009.

friskolene. Ved oppstarten var det kristendomsundervisningen i den offentlige skolen NLA arbeidet for å sikre. Nå gjør hensynet til de kristne friskolene seg stadig sterkere gjeldende som en oppgave for seg.

I tillegg til det konfesjonelle mangfold som har vokst frem i skole og kirke, har også NLA selv endret sin egen konfesjonelle profil gjennom ansettelse av så vel administrativt som vitenskapelig personale. En rekke stillinger er besatt uten krav om medlemskap i et evangelisk-luthersk kirkesamfunn. Dette gjelder eksempelvis så vel «katolikker» som «pinsevenner». Avstanden mellom ytterpunktene på NLA er i dag blitt så store at dette kan tolkes som en bevegelse fra en konfesjonell mot en post-konfesjonell tolkning av NLAs teologiske profil.

NLA i et jubileumsperspektiv

Målet for dette arbeidet er å drøfte hvilke aktuelle verdimesige implikasjoner disse endringene allerede har fått, og hvilken betydning de over tid vil kunne få for en institusjon som NLA. Det er umiddelbart klart at det alt har skjedd så dyptgripende endringer både i skole, kirke og for NLA selv, at dette fortjener å bli nærmere belyst og drøftet. Hvordan er NLAs verdigrunnlag å forstå i dag, 50 år etter oppstarten? I en kort artikkel som dette er ambisjonene begrenset. Målet er å bidra til å løfte frem viktige problemstillinger som NLA må arbeide med i tiden som kommer.

For at en slik drøftelse av NLAs verdigrunnlag skal bli mest mulig fruktbar, legges en stram forståelse av verdibegrepet til grunn. Det ville selvsagt være av stor interesse å plassere NLA som aktuell aktør i den store verdidebatten, men det må eventuelt bli et annet prosjekt. I denne sammenheng skal utgangspunktet tas i det som fra starten av ble formulert som NLAs grunnregler og den profil institusjonen med dette fikk. Dette må så kunne relateres til det som i dag, 50 år senere, er å anse som den aktuelle status for NLA. Det betyr at det er de teologiske spørsmål, knyttet til programmet for NLA som *en kristen institusjon*, som her settes i sentrum. Søkelyset settes på det som slik fremtrer som en spenning mellom dette teologiske utgangspunktet og de endringer som har funnet sted over tid. Målt mot det som var utgangspunktet, er det lett å se enhver endring som utglidning eller forfall. Det er ikke poenget. En slik

normativ vurdering må være et spørsmål om endringene er legitime eller ikke. Det er i seg selv et viktig spørsmål med hensyn til hvordan NLA for fremtiden skal definere sitt verdigrunnlag. Dette er imidlertid spørsmål som i det alt vesentlige ligger i forlengelsen av denne artikkelen og som her kun antydningvis vil bli berørt.

Målet for studien er med andre ord det historisk komparative, en undersøkelse av forholdet mellom NLAs historiske utgangspunkt og den aktuelle status ved 50-årsjubileet i 2018. Med det gis det for det første avkall på å skrive hele NLA-historien i sammenheng (Helland & Jøssang 2018). Det gjelder både sett i et bredt samfunnsperspektiv og et smalere institusjonelt perspektiv.

For det andre vil det, som nevnt, heller ikke være aktuelt med en bredere vurdering av verdibegrepet slik dette benyttes i den offentlige verdi-debatten. NLA har med sine 50 år selvsagt ikke vært en øy for seg. Slik sett er forholdet til den store verdidebatten i samfunnet i viktig del av NLA-historien, men også dette må forbli et annet prosjekt. Det samme gjelder en bredere vurdering av hva NLAs lærere faktisk har stått for i planarbeid, forskning, veiledning, undervisning og i den offentlige debatt.

Skrift og bekjennelse er det mest brukte begrepspar som sammenfatning av NLAs verdimessige basis. Dette kan heller ikke behandles særlig inngående, til det er dette temaet for omfattende. *Skrift og bekjennelse* representerer imidlertid saklig sett en så sentral utfordring i vår sammenheng at noen viktige sider ved dette må belyses nærmere. Denne symboltunge begrepsbruken benyttes imidlertid ofte som om den var mer entydig enn det som lar seg dokumentere historisk sett. Dette representerer en utfordring for seg, også for NLA, da det nettopp er dette begrepsparet som har vært benyttet for å angi NLAs verdimessige grunnlag fra oppstarten på 1960-tallet til i dag. Basisparagrafen i *Vedtekter for NLA Høgskolen AS* sier: «NLA Høgskolen bygger på den kristne tro slik den er uttrykt i Bibelen og den evangelisk-lutherske bekjennelse.»³

3 Det vises gjerne til Grunnregulenes §2, men da NLA Høgskolen ble omdannet til et AS, ble basisparagrafen lagt inn i Vedtekter for NLA Høgskolen AS i § 5 Basis, vedtatt i generalforsamling 9. desember 2009. Her sitert fra Vedtekter sist endret 21.05.2014.

I en note til dette presiseres det at de aktuelle bekjennesskrifter er «... forstått som de tre oldkirkelige trosbekjennelser, Confessio Augustana og Luthers lille katekisme.»

Både synet på Skriften og bekjennelsen har vært under endring i stort og smått gjennom hele kristendommens historie. Det er strengt tatt dette som er teologihistoriens hovedtema. Spørsmålet er ikke om det har skjedd endringer over tid, men hvilke endringer det særlig er aktuelt å løfte frem i vår sammenheng. Når vi så skal undersøke spørsmålet om endringer i NLAs verdigrunnlag nærmere, kan vi ikke se bort fra dette som en del av det store bildet. Bak det enkle og tilsynelatende entydige begrepet, Skrift og bekjennelse, skjuler det seg en resepsjonshistorie som har pågått fra tekstene historisk sett ble nedfelt, til dagens tradisjonelle tolkninger av disse. Hva var så utgangspunktet for den nye institusjonen, Norsk Lærerakademi, i 1966/68?

Carl Fr. Wisløff som frontfigur for NLA 1967

Det er ingen enkel sak å gjøre rede for NLAs verdimessige grunnlag ved starten i 1966/1968. Det er mange aksjeholdere og de vil naturlig nok hver for seg holde frem det de mener var det viktigste. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i et hefte styret for NLA gav ut i 1967. Det er et lite hefte med fire særtrykk fra tidsskriftet *Fast Grunn*. Dette heftet, omtalt som “Den gule brosjyre”, gjorde nærmere rede for akademiets grunnlag (Sjursen 1982). De fire forfatterne var Carl Fr. Wisløff (1908–2004), Andreas Seierstad (1890–1975), Hans Bovim (1915–2010) og Jon Kvalbein (1940–). De to første var kirkehistorieprofessorer ved Det teologiske Menighetsfakultetet, emeritus Andreas Seierstad og Carl Fr. Wisløff hans etterfølger. Hans Bovim var rektor ved Kristelig Gymnasium i Oslo. Jon Kvalbein kom også fra Kristelig Gymnasium og var ansatt ved Oslo lærerskole. Han var dessuten knyttet til redaksjonen av tidsskriftet *Fast Grunn*. Sammen utgjorde disse fire det nye akademiets ansikt utad. Bovim var åpenbart arkitekt og pådriver for hele prosjektet (Helland & Jøssang 2018: 45–79). Ser man derimot etter hvem som kunne legitimere akademiet teologisk og akademisk, kommer Wisløff i fremste rekke. Han var formann i Landsstyret for en av stifterne, Norges Student- og Skoleungdomslag, og innehadde ellers

også en rekke andre viktige posisjoner.⁴ Wisløff hadde dessuten sammen med Hallesby vært en viktig teologisk premissleverandør for Bovim helt fra hans unge dager (Helland & Jøssang 2018: 52f).

I “Den gule brosjyre” plasserte Carl Fr Wisløff innledningsvis NLA i det norske teologiske og kirkelige landskap. Den korte artikkelen er strengt tatt bare et forord til de tre neste, men det er forordet som er det viktigste for oss i vår sammenheng. Formålet for den nye institusjonen var kort sagt dette: “Norsk Lærerakademi skal gi utdanning til kristendoms-lærere i skolen.” Det var ikke uten grunn at det nettopp var Wisløff som fikk ordet først. Han var både en markert akademiker og en kirkepolitiker, og hadde dessuten stor tillit blant stifterne. Hans populærteologiske skrifter var lest og godt kjent overalt. Han var presten (1932) med den klare stemmen, praktikumsrektoren (1947) som vel hele det norske presteskapet kjente og så var han også kirkehistorieprofessoren (1961) som det jevne lag av lekfolket vedkjente seg. Det kom også til uttrykk da pensumlitteraturen i tros lære skulle på plass. Der ble blant annet Wisløffs bok, *Jeg vet på hvem jeg tror*, ført opp. Med den reviderte utgivelsen av 1965 var denne boken oppe i et samlet opplag på 30 000 eksemplarer og kjent i hele Kristen-Norge.⁵ Jeg møtte boken første gang som studielitteratur med de beste anbefalinger på «Lagets» lederkurs i 1965, 15 år gammel.⁶

Så sent som i 1966 gav Wisløff ut den lille boken *Guds ord står fast*. Boken inneholdt to større artikler, “Bibelkrisen og veien ut av den” og “Luthers tanker om Skriftens autoritet”. Den første artikkelen var et bearbejdet foredrag Wisløff hadde holdt i forskjellige presteforeninger, første gang utgitt som trykksak i 1963, «Vår tillit til Bibelen. Finnes det noen vei ut av bibel-krisen vi nå opplever?» Artikkelen «Luthers syn på Skriftens autoritet» var ny i 1966.

I «Den gule brosjyre» finner vi flere anknytninger til Wisløffs bok om bibelsynskrisen. Hans prinsipielle syn var, slik han selv formulerte det: «Ingen vil nekte at det er mulig, for en akademisk lærer som har forutsetninger for det, å gi bekjennelsestro undervisning innen rammen av et

4 Se oversikt i Bøe 2008: 6.

5 Wisløffs tros lære kom ut i en rekke utgaver, første gang i 1946, tredje reviderte utgave i 1965. Se Bøe 2008; Helland & Jøssang 2018: 98f.

6 Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag. Wisløff var medlem av Landsstyret 1933–1968, og formann 1956–1968.

universitetsinstitutt.» Det nye akademiet skulle altså være basert på både bekjennelsestroskap og det vi må forstå som den etablerte akademiske standard, nasjonalt og internasjonalt. Dette svarer presist til det faglige grunnlag for teologistudiet i Norge for øvrig. Både Menighetsfakultetet og Teologisk fakultet arbeidet i prinsippet innen en gitt luthersk konfesjonell ramme, dette på tross av vesentlige teologiske motsetninger mellom de to nevnte fakultetene.

I brosjyren finner vi to markeringer av akademiske posisjoner som Wisløff ikke kunne akseptere. Eksemplene som er anført i brosjyren, er begge hentet fra Universitetet i Bergen (UiB). Det handlet for det første om innpass av radikal bibelkritisk teologi, dernest handler det om åpninger for ansatte akademikere uten konfesjonell-luthersk tilhørighet. Konkret dreide det siste seg henholdsvis om metodister og katolikker. Konfesjonskravet var på den tiden lovfestet, men UiB satte dette konfesjonelle krav til side til fordel for den akademiske frihet.

Bibelsynsspørsmålet

Bibelsynet var et tema ved NLAs grunnleggelse, men det var mer sammensatt og nyansert enn senere debatter kunne tyde på. Det forhold at det var Carl Fr Wisløff som akademisk sett var NLAs frontfigur, har i denne sammenheng spesiell interesse, både fordi han positivt bidro til å legitimere akademiet i bibelsynsspørsmålet og fordi han nettopp i dette spørsmålet har holdt en viss avstand til sine akademiske kolleger på Menighetsfakultetet. Dette er også interessant med henblikk på det faktum at NLA gjennom sin korte historie med jevne mellomrom har blitt utfordret på bibelsynsspørsmålet. Ofte har det nettopp blitt vist til Wisløff i denne sammenheng. Hva var så hans syn ved NLAs etablering som akademisk institusjon?

Til spørsmålet om bibelsynskrisen sier Carl Fr Wisløff følgende i «Den gule brosjyre» med adresse til UiB: «Den nye professor i religionsvitenskap er kjent for å innta radikale posisjoner.» Det er Alv Kragerud som skjuler seg bak denne referanse. Sammen med professor Ragnar Leivestad ved Teologisk fakultet representerte han ifølge Wisløff den nye bibelkrisens inntog i Norge. Dette hadde han gjort nærmere rede for i bibelsynsboken fra 1966 (Wisløff 1966: 15–17; 49). Det er samtidig viktig å

understreke at det bare er disse to Wisløff uttrykker seg kategorisk om. En annen kjent universitetsteolog, professor Jakob Jervell, drøfter han også, men konkluderer med forbehold både i positiv retning og med en viss bekymring. Lenger gikk han imidlertid ikke i 1966. Forklaringen på dette er at Wisløff hadde en nokså romslig tilnærming til betydningen av bibelsynet. Dette er av avgjørende betydning for å forstå hva han i bibelsynsspørsmålet krevde av det nye akademiet. Langt fra alle bibelsynsspørsmål var ansett som like viktige. Den aktuelle bibelsynskrisen, som han konkret vendte seg mot i 1966, dreide seg om dette: «... krisen ligger der hvor den moderne teologi truer selve troens forutsetninger.» (Wisløff 1966: 33). Wisløff avgrenser seg i tre punkter mot hva som *ikke* rammer disse troens forutsetninger (Wisløff 1966: 30–33).

Bibelkrisen består for det første ikke i slikt som «det bibelske verdensbilde». Her går Wisløff ikke av veien for å forsvare en vitenskapelig bruk av Darwins utviklingslære: «Bibelen er ikke gitt oss til underretning om slikt som den menneskelige sannhetssøken har til oppgave å finne selv». «Utviklingslæren blir ikke noe problem for oss før den eventuelt blir gjort til noe mer enn en vitenskapelig forklaringshypotese ...». Naturvitenskapelig sett hevder Wisløff her at det bibelske verdensbildet «... er i seg selv intet annet enn verden slik vi alle umiddelbart oppfatter den ...». Dette er en tydelig markering mot en samtidig, fortrinnsvis amerikansk, «fundamentalisme»⁷, som også har hatt sine talspersoner i Norge. Selv peker Wisløff i denne sammenheng kun på ett viktig anliggende, at utviklingslæren ikke må misbrukes til «... å bortforklare den absolutte forskjell mellom mennesker og dyr som Bibelen bevitner.»

7 Begrepet «fundamentalisme» er her benyttet med henvisning til et bibelsyn der Bibelens ufeilbarlighet og autoritet hevdes i alle spørsmål der Bibelen uttaler seg, også de nevnte naturvitenskapelige, da forstått som historiske fakta. Konflikten oppstår med tyngde idet eksempelvis 1 Mos 1-11 leses som historiske fakta. Denne form for fundamentalisme har røtter i den antimodernistiske bevegelse i Amerika fra 1880-tallet. Dette ble en helt sentral sak for «Bible Institutet of Los Angeles» (BIOLA), som ble grunnlagt i 1908. Fra 1910 til 1915 ble 90 artikler publisert i 12 bind med tittelen *The Fundamentals*. I Doctrinal Statement for BIOLA University er dette anliggende formulert som følger: “The Scriptures of the Old and New Testaments are without error or misstatement in their moral and spiritual teaching and record of historical facts. They are without error or defect of any kind.” BIOLA representerer utgangspunktet for denne opprinnelige fundamentalisme. Av nyere dato kan både den lutherske variant fra The Lutherans Church Missouri Synod «A Statement of Scriptural and Confessional Principles» (1973) nevnes og den evangelikale «Chicago Statement om Biblical Inerrancy» (1978).

For det andre oppstår krisen heller ikke som en følge av det historiske arbeidet med de bibelske skrifter: «Krisen består heller ikke i at man driver historisk analyse av de bibelske skrifter.» Dette gjelder alt fra tekstkritikk og innledningsvitenskap til arbeidet med tradisjonelle hermeneutiske spørsmål. Med de avgrensninger som med dette var gitt, inkluderte Wisløff her hele det norske teologiske fagmiljø som han kjente som norsk teologiprofessor, og det er ikke lite.

Det tredje punktet er kanskje det aller viktigste for det saken gjelder i denne artikkelen, det faktum at det er forskjell på teologer: «Blant konservative teologer finnes det forskjellige tanker om rekkevidden av eller grensene for Bibelens absolutte troverdighet.» Wisløff markerte sitt eget syn klart og tydelig: «Enkelte av oss viker stadig tilbake for å tale om feil i Bibelen.» Med henvisning til Sigurd Odland, Ole Hallesby og Ivar P. Seierstad sier han imidlertid videre: «Men heller ikke med dette berører vi bibelkrisens egentlige grunn og vesen, for de teologer det her er tale om står sammen i tillit til det bibelske budskap om Guds frelsesgjerninger ...». I dette bildet er det god plass for mange flere enn de tre nevnte. En av Wisløffs skarpeste kritikere var tross alt Ivar P. Seierstad. Debatten mellom dem i TTK 1937/1938 (som Wisløff her eksplisitt viser til) var heller heftig. Wisløff kommenterte senere selv denne debatten i sin kirkehistorie. Han omtalte seg selv anonymt som «en ung prest» og daværende stipendiat Ivar P. Seierstad ved navn. Seierstad plasserte Wisløff «på fundamentalistenes ytterste nøkne ø» og seg selv i MFs «historisk-kritiske» tradisjon. Dette var den gamle linje som Sigurd Odland hevdet i en velkjent artikkel i 1893 (Odland 1893). Wisløff kommenterer dette som følger: «Dette kunne ingen benekte, men den unge pastor mente likevel at det m. h. t. Skriftsynet ennå turde være momenter som den positive teologi ikke hadde vært tilstrekkelig oppmerksom på.» (Wisløff 1971: 389). Jeg må her avstå fra en mer omfattende studie av Wisløffs skriftsyn. Det er både mer nyansert enn det man fra tid til annen kan få inntrykk av, og skriftsynet hans endrer seg dessuten også over tid, uten at han selv har gjort nærmere rede for det.⁸ Strengt tatt er det heller ikke Wisløffs skriftsyn

8 Se nærmere til dette hos Boe 2008, fremfor alt Teigen 2008. Wisløffs egen fremstilling i tros læren (Wisløff 1965) er den tekst som ligger nærmest opp mot stiftelsen av NLA, men tros lærens første utgave (1946) ble revidert også i 1959.

som er tema her, men hvilke skriftsynsmessige krav han gjorde seg til talmann for som grunnlag for det nystartede akademiet.

Sammenfattende kan vi si at Carl Fr. Wisløff selv representerte en tydelig profil i spørsmålet om Skriftens autoritet, han var for egen del tilbakeholdende med å tale om feil i Bibelen, men han var ellers desto romsligere med å inkludere sine kolleger, så fremt han kunne stå sammen med dem i sak, eller konkret i forhold til kirkens bekjennelse. Med dette er neste spørsmål angitt, forholdet til det som går under betegnelsen *bekjennelsestroskap*.

Bekjennelsesplikten

Med bekjennelsesplikten er vi fremme ved den neste markeringen i brosjyren, den konfesjonelle: «En nylig ansatt lektor hører til metodistkirken, en timelærer er katolsk prest.» Begge ansettelsene brøt åpenbart med den konfesjonelle forpliktelse som lå på lærerne i skolen og på de akademiske lærerne i kristendomsfaget og som Wisløff mente også skulle etterleves.

Den nevnte metodist var Peder Borgen, en profilert og allsidig teolog med blant annet Det nye testamente som fagområde. Den katolske timelærer var pater Wilhelm Hertman, som underviste i gresk. Etter Wisløffs syn var det ingen plass for dem som ikke tilfredsstilte det konfesjonelle krav i den evangelisk-lutherske bekjennelse, selv ikke for en timelærer i gresk. Slik var loven og slik var åpenbart også grunnlaget for akademiet, slik grunnleggerne tenkte. Teologisk sett var ganske sikkert forholdet til metodistene mindre kontroversielt enn forholdet til katolikkene. Det andre Vatikankonsil (1962–1965) var nettopp avsluttet, og Wisløff hørte til blant dem som ikke trodde noe på reelle endringer som følge av konsilet. Katolikker var og ble katolikker, både historisk og aktuelt, i skarp motsetningen til en evangelisk-luthersk kristendomsforståelse. Men hva forstod man så med evangelisk-luthersk kristendom?

På Det teologiske Menighetsfakultetet representerte fakultetets dogmatiker, Leiv Aalen, en nyluthersk konfesjonalitet som akademiets grunnleggere nok ikke uten videre kunne slutte seg til, heller ikke de to professorene bak brosjyren, Andreas Seierstad og Carl Fr Wisløff. Det viktigste punktet var naturlig nok kirke- og embetssynet, men også synet

på sakramentenes plass i forkynnelsen var omstridt. Den brede allianse av organisasjoner bak opprettelsen av akademiet ville selvsagt ikke utfordre sine egne i spørsmål som dette. Grensen gikk ved et baptistisk dåpssyn. Ikke minst Det Vestlandske Indremisjonsforbund bar med seg betydelige spenninger i forhold til sakramentsteologien, særlig dåpsspørsmålet (Sjursen 1973: 98–108).⁹

Sammenfattende kan vi si at akademiet hadde en klar konfesjonell identitet som evangelisk-luthersk, men dette var tross alt en romslig form for lutherdom.

De store endringene

Når man anlegger et 50-årsperspektiv på NLAs utvikling, er det lett å få øye på store endringer. Ved oppstarten i 1968 ville det som nevnt vært utenkelig å ansette katolikker. I 2018 er det ansatt flere aktive medlemmer av Den romersk-katolske kirke, også i teologiske fag. Den samme åpenhet gjelder også den andre veien, mot kirkesamfunn og menigheter med røtter i den radikale reformasjon. Det kan dreie seg om tradisjonelle pinsemenigheter eller nyere sterkt karismatisk pregede (tros)menigheter. Med sitt karismatiske preg er de siste igjen i slekt med karismatiske retninger innen den lutherske konfesjon. De konfesjonelle grensene har dermed i dag ikke samme betydning som tidligere. Dette landskapet er imidlertid både uoversiktlig og mangslungent. I denne sammenheng var, som nevnt, frontene klare ved oppstarten av NLA. Den gang var det for eksempel ikke mulig å være ansatt ved NLA dersom man hadde et baptistisk dåpssyn, uansett hvilken stilling som kunne være på tale, også rent administrative stillinger.

NLAs opprinnelige konfesjonelle posisjon består i prinsippet fremdeles urørt, men med et tillegg, det såkalte «konfesjonsdokumentet»¹⁰, som på visse vilkår åpner for ansettelse av personer som ikke er

9 Se ellers min studie «Omvendelse og dåp hos Andreas Lavik» fra 2005, i Jensen 2005.

10 NLA Høgskolens konfesjonelle forankring og de ansattes kirketilhørighet. Dette dokumentet ble først behandlet på representantskapets møte for NLA VH 19.09.2000 (Sak 13/2000) og revidert av en gruppe (Oddvar Johan Jensen, Kristian Helland, Peder K. Solberg) i mai NLA 2010. Se hele den reviderte teksten i vedlegget til slutt.

medlemmer av et evangelisk-luthersk kirkesamfunn. Dokumentet har et dobbelt sikte, dels å vise respekt for en ansatts konfesjonelle status utenfor de evangelisk-lutherske, dels å peke på hvilken lojalitet som likevel kreves av vedkommende overfor NLA som en evangelisk-luthersk institusjon. Men hva betyr så denne konfesjonelle forankring i praksis?

Det er alt annet enn enkelt å tegne et velbegrunnet aktuelt oversiktsbilde av NLA konfesjonelt sett. Noe av grunnen kan være at NLAs ledelse selv ikke har et reflektert forhold til dette. Det nevnte konfesjonsdokumentet gjelder fremdeles, men det er altså knapt operativt i aktuelle saker, for eksempel ved ansettelse. Nå er konfesjonsdokumentet i en revidert utgave fremdeles med i det nye ansettelsesreglementet av 2018, men det gjenstår å se om det betyr en reell endring eller en videreføring av etablert praksis. Når en står overfor akutte kompetansebehov, er det forståelig at det ikke legges all verdens vekt på denne siden av NLAs verdigrunnlag. Ja, selv i det sentrale spørsmålet om forholdet til en kristen tro har man til en viss grad måttet ta slike hensyn. Mer krevende er det imidlertid når denne gitte konfesjonelle forankringen av NLAs verdier blir utydelige eller helt borte, også i NLAs presentasjon av seg selv.

Jeg har lagt mye energi i å få tak i hva som er NLAs konfesjonelle status. Styrets arbeid er viktig, men vanskelig tilgjengelig. Det samme gjelder den faglige ledelsen av NLA. De vitenskapelige ansattes arbeid må nødvendigvis være like forskjellig som deres respektive faglige profiler er det. Det er dessuten forskjell på å undervise i matematikk for undervisning i grunnskolen og trosføre med sikte på prestedtjenesten. Det er selvsagt også stor forskjell på å ha NLAs verdigrunnlag som ramme og en allmenn orientering og å ha dette som et faglig kjerneområde.

Innen rammen av en artikkel som denne er oppgaven med å tegne et aktuelt oversiktsbilde av status ved 50-årsmarkeringen strengt tatt ikke mulig. Det må derfor bli med antydninger, men heller ikke mer. Mitt valg har falt på NLAs 50-årsskrift og arbeidet med NLAs visjon og verdier. Videre er også rektors tale ved 50-årsjubileet interessant i denne sammenheng. Dette er et ytterst begrenset materiale, men må kunne tjene som en indikator på NLAs aktuelle status.

Rektors tale er presentert under overskriften «Rektors visjoner» med undertittelen «Rektor sitt visjonsforedrag til medarbeidere».

I utgangspunktet hadde jeg forventet at NLAs grunnlag skulle bli reflektert ved en slik anledning. Det skjedde ikke, i alle fall ikke eksplisitt med referanse til NLAs vedtekter. Det nærmeste rektor kom en definisjon av NLAs «grunnleggende verdier», var at de skal ha «en tydelig kristen profil». Dette er en nokså åpen formulering. Betydningen av den felles kristne tro, slik den kommer til uttrykk gjennom de tre oldkirkelige symboler, nevnes ikke. De lutherske tekstene i NLAs vedtekter, *Confessio augustana* (1530) og *Luthers lille katekisme* (1529), er heller ikke nevnt, selv om vedtektene er tydelig på dette punkt. Det samme gjelder verdidokumentet. Om katekismen heter det i gjeldende verdidokument:

Luthers lille katekisme har en særskilt betydning for (NLA) høgsolen som pedagogisk institusjon med vekt på kristen oppdragelse og undervisning. I katekismen har vi et sentralt og sammenfattende uttrykk for kristen tro og liv formidlet til barn og voksne.¹¹

En festtale som denne kan man selvsagt ikke legge for mye vekt på. Den har sin gitte ramme, som er begrenset. Det meste vil måtte være implisitt. Men en slik tale er samtidig en anledning som kunne vært benyttet til å si noe eksplisitt om NLA som en evangelisk-luthersk institusjon.

Det langsiktige arbeid med visjons- og verdidokumentet har i større grad en forpliktelse på seg til å reflektere NLAs verdigrunnlag eksplisitt. Dette er arbeider som er underveis. Lengst er arbeidet med visjonsdokumentet kommet. Visjonsdokumentet har vært publisert som utkast internt og etter flere revisjoner lagt ut på høring. I denne sammenheng er følgende sagt eksplisitt: «Oppdraget slik vi formulerer det her bygger på NLA Høgskolens vedtekter. Vi ønsker å stå trygt og forankret i hvem vi er og kunne kommunisere dette tydelig utad.» En gjennomgang av materialet og spørreundersøkelsen som fulgte med, gir et entydig negativt resultat, konfesjonelt sett. Referanser til bekjennesskriftene leter man forgjeves etter. Det som sies, er dette:

¹¹ Se NLAs verdidokument av 24.11.2016, en revidert utgave av utgaven fra 09.04.2008.

NLA Høgskolen skal motivere til personlig vekst og kritisk tenkning, og utfordre til aktivt engasjement for medmennesker og samfunn, nasjonalt og globalt. Dette gjøres gjennom forskning, utdanning og formidling forankret i kristne verdier/kristen tro og livssyn.

Kristne verdier, kristen tro og livssyn, er imidlertid frikoblet fra den evangelisk-lutherske bekjennelse. Profilerende formuleringer som «Fordi noen trenger deg» og «Nær – aktuell – levende» gir heller ingen eksplisitte føringer til det lutherske.¹²

Forholdet til det konfesjonelle i profilarbeidet svarer godt til rektors jubileumstale. Denne siden ved NLAs identitet er ikke nødvendigvis borte, men usynliggjort. Det samme gjelder underlig nok også langt på vei for det omfattende jubileumsskriftet, *Frå akademi til høgskule, NLA 1968–2018*. Temaet blir berørt i forbindelse med debatten om NLAs teologiske profil ved etableringen, men heller ikke så mye mer. Det vises der til et debattinnlegg av Erling Danbolt, som forsikrer at NLA skulle «styrke troskapen mot Skrift og bekjennelse i kirke og skole.»¹³ Konfesjonsspørsmålet ble dessuten tatt opp i uttalelsen fra Norges lærerhøgskole i Trondheim (Helland & Jøssang 2018: 70f). Men gjennomgående finner vi kun tekniske referanser til det lutherske. En form for innholdsmessig redegjørelse for hva dette skulle innebære, leter man forgjeves etter.¹⁴ Etter kapittel 6, om dreiningen mot profesjonsfeltet på 1990-tallet, blir også denne type referanser borte. I det engelske Summary til slutt i boken leter man også forgjeves etter referanser til NLA som en evangelisk-luthersk institusjon.

Betydningen av enkeltobservasjoner kan diskuteres, men summen av disse observasjonene tegner samlet sett et rimelig klart bilde. Det omfatter selvsagt ikke på samme måte alle ansatte, men det er like vel dekkende for den profil NLA offisielt fremstår med i dag. Den må faktisk i hovedtrekk kunne sies å være postkonfesjonell. Det er selvsagt ikke til hinder for at NLA fremdeles formidler mye luthersk tankegods. Det skjer både gjennom undervisning og forskning, men institusjonelt sett er dette mer implisitt og tilfeldig enn tidligere. Spørsmålet er så hva som kan forklare

12 Undersøkelse om oppdrag, visjon og verdier. www.nla.no Publisert 17.04.18, oppdatert 20.04.18.

13 Sitert av Helland & Jøssang 2018: 69.

14 Slike referanser finner man på sidene 33f; 54; 61f; 68–71; 76, 86; 91; 162f; 165; 168.

denne dreiningen bort fra utgangspunktet i 1968, og hvilke mulige valg NLA står overfor de kommende årene?

Forsøk på en oppsummering og en vurdering

Grunnene til dreiningen bort fra en eksplisitt og reflektert luthersk profil som et felles verdigrunnlag for hele NLA er helt sikkert flere. I store trekk har jeg allerede innledningsvis vist til en rekke forhold. Det handler både om en ny økumenisk åpenhet og en nedtoning av det konfesjonelle. Man skal heller ikke undervurdere betydningen av at NLA har utviklet seg fra å være en institusjon med skolens og kirkens kristendomsfag i sentrum til å bli en institusjon som faglig sett spenner nokså vidt. De konfesjonelle spørsmål har av åpenbare grunner ikke samme relevans på alle fagfelt.

På samme tid som NLA konfesjonelt sett er blitt åpnere, har det gjentatte ganger blitt reist krav om et strengere skriftsyn. Dette kravet er naturlig nok først og fremst adressert til kristendom og teologi, ikke til NLA i full bredde. Dette er forankret i det vi kan kalle tradisjonell lekmannsteologi, slik denne er representert blant det radikale lekfolk. Det handler om Skriftens guddommelige inspirasjon og ufeilbarlighet, eller bare «skriftsynet».

Sammenlignet med utgangspunktet for NLA er den åpenhet og romslighet som Carl Fr. Wisløff stod for, blitt erstattet av et strengere krav om en ensretting som på en annen måte drar i fundamentalistisk retning enn det Wisløff stod for. Dette var situasjonen allerede på 1980-tallet, som det også vises til i jubileumsboka (Helland & Jøssang 2018: 166–168). Og det var også det som var sakens kjerne i den nyeste skriftsynsdebatten i Dagen 2013/14. Denne skriftsynsdebatten var en omfattende debatt med mange deltakere og har materiale til en studie for seg.¹⁵ Utgangspunktet var studentreaksjoner mot en tradisjonell luthersk teologi de ikke kunne akseptere. En av dem spissformulerte seg som følger: «Jeg håper at bedehusfolket ser at situasjonen på NLA ikke er betryggende. Videre håper jeg også at eierorganisasjonene griper inn.» Samme forfatter skriver senere følgende om NLA: «Jeg vil fastholde at NLA ikke bare er på vei bort fra Bibelen, men at enkelte lærere bryter med Bibelen, og at enkelte studenter

¹⁵ Jeg har registrert over 60 debattinnlegg.

blir nedbrutt i troen i stedet for utrustet (...). NLA kan ikke ignorere de store reaksjonene blant kristenfolket etter at det i høst har blitt avslørt noe av det som læres ved skolen.» (Berland 2013; Berland 2014). Jeg lar dette stå som et tilspisset, men et ellers relativt vanlig lekmannsperspektiv på NLAs teologi. Vi finner et klart uttrykk for dette senest i bladet Sambåndet i oktober 2018 (Olsen 2018). Betydningen av den evangelisk-lutherske bekjennelse er her i beste fall marginalisert.

Poenget med å fokusere på bekjennelsen er at den bringer Skriftens saklige innhold i sentrum. Wisløff sin tanke var at vi kan tåle betydelige forskjeller i skriftsyn, bare vi er enige om dette Skriftens saklige innhold slik det er beskrevet i bekjennelsen. Når så dette dobbeltperspektivet, Skrift og bekjennelse, erstattes av en ensidig dyrking av skriftprinsippet, og det i en sterk fundamentalistisk tapning, da står vi overfor en annen teologi enn den som ble lagt til grunn ved etableringen av NLA.

Da NLA ble grunnlagt, var akademiet teologisk sett plassert trygt og romslig i tradisjonell historisk-kritisk bibelforskning, slik det vanlige var i konservative teologiske kretser. Jeg har i den innledende analyse vist at også Wisløff støttet denne linjen, selv om han for egen del hadde et noe annet syn. Dette anliggende ble også i praksis fulgt opp gjennom hele det teologifaglige rekrutteringsarbeidet, helt fra begynnelsen av. Første generasjon teologer kom alle fra «Menighetsfakultetet». Det samme gjorde neste generasjon. NLA har derfor som institusjon holdt seg innenfor den rammen som ble lagt for 50 år siden. Det har i perioder ikke manglet på negative ytringer fra lekmannshold, av samme type som referert ovenfor, men denne kritikken har ikke vunnet frem med hensyn til verken forskning eller undervisning.

Når vi nå ser tilbake på NLAs historie, er bildet nokså entydig. Kritikken fra lekmannshold har vært rettet mot hele det teologiske fagmiljø ved NLA, men sterkest har kritikken utenfra rammet arbeidet med *Det gamle testamente*, representert ved gammeltestamentlerne Leif M. Michelsen og hans etterfølger, Kåre Berge (Michelsen 1972; Berge 1985). Denne konflikten er dyptgripende og var strengt tatt der fra starten av. Den har så kommet til overflaten med visse mellomrom. På den ene side står deler av det radikale lekfolk. De representerer et bibelsyn som gjennom generasjoner har vært grunnlaget for deres forkynnelse. Forholdet til den evangelisk-lutherske bekjennelse har ofte vært overfladisk, men ikke uten

gitte testspørsmål. Viktigst har i så henseende dåpsspørsmålet vært. Også det radikale lekfolket har vernet om barnedåpen.¹⁶

Dette fundamentalistisk pregede grunnsyn har ikke vært ansett som forenlig med teologi som akademisk fag. Akademiets teologiske troverdighet var basert på at dette akademiske arbeidet var troverdig. Det er ikke gitt hvordan denne historien vil føres videre.

Jeg har argumentert for at NLA institusjonelt sett har beveget seg i retning av en postkonfesjonell teologisk posisjon. Jeg har videre pekt på deler av lekfolkets krav om en sterkere markering av skriftprinsippet med de konsekvenser dette har for det teologiske arbeid. Det er vanskelig å forestille seg at denne konfliktlinjen mellom teologi som akademisk fag og den teologi talsmenn for lekfolket målbærer, skulle bli borte. Men NLA som akademisk institusjon må gjøre et valg. Skal NLA fortsatt være en institusjon som svarer til det som var utgangspunktet i 1967/68, eller skal det legges opp til en ny kurs? Etter min vurdering er dette institusjonelt sett mer åpent enn noen gang i NLAs historie. Den mest dramatiske variant er at eierne tar NLA ut av den rammen som er gitt i og med lov om universiteter og høyskoler, for å få frihet til å definere et nytt verdigrunnlag, basert på Skriftens guddommelige inspirasjon og ufeilbarlighet. Flere ytringer fra eierhold kan peke i den retning. Konsekvensene av et slikt valg vil imidlertid være så dramatiske at dette ikke er særlig sannsynlig.

Rent praktisk kan også det skje at NLA av universitetspolitiske grunner må inngå i en større fusjon der premisene allerede er lagt, eller blir lagt i tråd med hvem fusjonspartnerne til slutt viser seg å bli.

Uansett mener jeg vi har et klart bilde av NLA i bevegelse mot å bli en postkonfesjonell institusjon av en aller annen art. Det er ikke noe ukjent fenomen at det først etableres en ny praksis. Etter en tid formaliseres så dette gjennom nye styringsdokumenter. Om dette skjer også i dette tilfellet, vil vise seg over tid. Hensynene er mange: forholdet mellom de teologiske fag og andre fag, forholdet mellom privatskoler og det offentlige skoleverket, forholdet mellom Den norske kirke og andre kirkesamfunn, og, helt avgjørende, NLAs egen institusjonelle plassering innen det norske rammeverket som vitenskapelig institusjon.

¹⁶ Se utførlig om dette spørsmålet i mitt arbeid om Andreas Lavik, Jensen 2005.

Litteratur

- A Statement of Scriptural and Confessional Principles*. 1973. *The Lutheran Church – Missouri Synod*. <https://www.lcms.org/about/beliefs/doctrine/statement-of-scriptural-and-confessional-principles>. Lest 11.12.2017.
- Berland, Asbjørn 2013. «Dette lærer NLA om Bibelen». *Dagen* 1. november 2013.
- Berge, Kåre 1985. *Jahvistens tid: til dateringen av noen jahvistiske fedretrekter*. Doktoravhandling. Bergen: NLA.
- Berland, Asbjørn 2014. «Det er håp for NLA». *Dagen* 2. januar 2014.
- Bøe, Sverre (red) 2008. *Teologen Carl Fr. Wisløff. En antologi hundre år etter hans fødsel*. Oslo: FMH-forlaget.
- Chicago Statement on Biblical Inerrancy with Exposition. <http://www.bible-researcher.com/chicago1.html>. Lest 11.12.2017.
- Doctrinal Statement for BIOLA University. <https://www.biola.edu/about/doctrinal-statement>. Lest 11.12.2017.
- Helland, Kristian og Lars Gaute Jøssang 2018. *Frå akademi til høgskule. NLA 1968–2018*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Jensen, Oddvar Johan 2005. *Omvendelse og dåp hos Andreas Lavik*. Forskningsrapport fra Norsk Lærerakademi Bergen. Rapport nr. 1-2005. Bergen: NLA-forlaget.
- Michelsen, Leif M. 1972. *Fortolkning til Første Mosebok*. Oslo: Lutherstiftelsen.
- Norsk Lærerakademi. En presentasjon*. (udatert 1969?). Bergen: NLA.
- Odland, Sigurd 1893. Bibelkritik og Bibeltro. *Luthersk Ugeskrift*. Fjerde Række., 17, 22–30 og 33–41.
- Olsen, Petter 2018. «NLA kan bli det nye MF». *Sambåndet.no* Publisert 5. oktober 2018, lest 26. oktober 2018.
- Sjursen, Finn Wiig 1982. *Norsk Lærerakademis historie og plass i skoleverket*. NLAs Skriftserie 7. Bergen: Norsk Lærerakademi.
- Sjursen, Finn Wiig 1973. *Indremisjon i en ny tid. Det Vestlandske Indremisjonsforbund 1898 – 1948 – 1973*. Bergen: Det Vestlandske Indremisjonsforbund.
- Teigen, Arne Helge 2008. «Carl Fr. Wisløffs bibelsyn». *Bøe* 2008: 7–21.
- Wisløff, Carl Fr. 1963. *Vår tillit til Bibelen. Finnes det noen vei ut av Bibel-krisen vi nå opplever?* Oslo: Lutherstiftelsen.
- Wisløff, Carl Fr. 1965. *Jeg vet på hvem jeg tror*. 3. reviderte utgave. Bergen-Oslo: A/S Lunde & Cos Forlag.
- Wisløff, Carl Fr. 1966. *Guds ord står fast. To foredrag om bibelspørsmål*. Oslo: Lutherstiftelsen.
- Wisløff, Carl Fr. mfl. 1967. «Den gule brosjyre». Bergen: NLA.
- Wisløff, Carl Fr. 1971. *Norsk kirkehistorie. Bind III*. Oslo: Lutherstiftelsens Forlag.

Vedlegg¹⁷

NLA 27.05.2010

Til: rektor Bjarne Kvam

Fra arbeidsgruppe: Oddvar Johan Jensen, Kristian Helland,
Peder K. Solberg

NLA Høgskolens konfesjonelle forankring og de ansattes kirketilhørighet

Forholdet mellom NLAs konfesjonelle forankring og de ansattes kirketilhørighet aktualiseres ved ansettelse av personell som ikke kan slutte seg til NLAs grunnregler og Verdidokumentet uten reservasjoner.

Ved NLA Høgskolen (Sandviken) behandlet Representantskapet saken i møte 19.09.2000 (Sak 13/2000 a), der dokumentet "NLA VHs konfesjonelle forankring og de ansattes kirketilhørighet" (Konfesjonsdokumentet) ble vedtatt. Ved NLA LH har man ikke hatt et tilsvarende dokument å holde seg til, men etablert en lignende praksis på samme konfesjonelle grunnlag.

Det nevnte forhold skal også i fremtiden reguleres gjennom egne retningslinjer som på dette punkt utdypet tilsettingsreglementet som ble vedtatt av styret 03.02.2010 (jf. HR06/10; ST05/10). Styret for NLA Høgskolen vedtok det nye tilsettingsreglementet med blant annet følgende tillegg (punkt 2):

17 Det er foretatt noen språklige rettelser i den opprinnelige teksten.

Styret vil få framlegg om nærare retningslinjer for kva krav som skal stillast ved tilsetting av personale som har reservasjonar i høve det læremessige under punkt A og C 2. Inntil dette er avklart gjeld den praksis som er etablert i slike tilsettingssaker ved dei fusjonerte høgskulane.

I dette ligger det en referanse til så vel “Konfesjonsdokumentet” som til den etablerte praksis ved de fusjonerte høgskolene. Styret gir ingen føringer ut over dette. Det er mest nærliggende å oppfatte styret slik at de nye reglene skal videreføre det som er bestemt i Konfesjonsdokumentet, med nødvendige justeringer ut fra den praksis de respektive styrer har etablert. Dette legges til grunn i det følgende.

Da NLA startet opp sitt arbeid i 1968, var det konfesjonelle landskap relativt oversiktlig, og det var den gang ikke aktuelt å ansette personell uten en evangelisk-luthersk kirketilhørighet. I tillegg var det en selvsagt forutsetning at de ansatte skulle arbeide aktivt for å fremme NLAs anliggender slik dette var fastlagt i Grunnreglene. I Konfesjonsdokumentet er dette hensyn ivaretatt gjennom begrepet “aktiv lojalitet”. Sammenfattende er dette formulert slik:

Ut fra de formuleringer som er brukt i grunnreglene stilles det først og fremst krav om lojalitet mot Skriften og mot den evangelisk-lutherske forståelse av Skriften nedfelt i bekjennesskriftene for Den norske kirke. Det er her ikke nok med passiv lojalitet når det er tale om å bygge på og i undervisning og miljøvirksomhet å fremme det syn og den forståelse som ligger i Skrift og bekjennelse.

Dette har imidlertid ikke vært til hinder for at styrene for begge de fusjonerte høgskolene i nyere tid har ansatt personell uten den nevnte konfesjonelle tilhørighet. Det gjelder både for administrative og vitenskapelige stillinger.

Grunnreglenes bestemmelser om formål og verdier er samlet i § 5. Ansettelsesreglementet viser videre til utdypning av denne paragraf i Verdiddokumentet (2008). Ved ansettelser legges normalt disse tre dokument til grunn: Grunnreglene, Verdiddokumentet og ansettelsesreglementet.

Grunnreglene og Verdiddokumentet inneholder ingen bestemmelser om kirkelig tilhørighet for ansatte, men viser til et verdimesig grunnlag

for det arbeid de skal utføre. Ved de fleste ansettelse vil de aktuelle kandidater ha en kirkelig tilhørighet som svarer til dette. Det følgende regelverk angir nærmere i hvilke tilfeller og på hvilke vilkår det kan gjøres unntak.

Lojalitet og begrensninger

Ved ansettelse av personer uten evangelisk-luthersk kirketilhørighet, i faste eller midlertidige stillinger, skal forholdet til Skrift og bekjennelse avklares, herunder forholdet til det læremessige som det vises til i ansettelsesreglementets punkt A og C2. Ved ansettelse av personell som har reservasjoner i forhold til det læremessige under de nevnte punkt, vil gjensidig respekt for henholdsvis NLAs læremessige grunnlag og den ansattes overbevisning være en forutsetning. NLA skal på sin side vise respekt for overbevisningen til den som ansettes, og den som ansettes skal på sin side være lojal mot NLAs grunnlag slik dette er beskrevet i Grunnreglene § 5 og i Verdidokumentet.

Med lojalitet menes at en i undervisning, veiledning, miljøarbeid og utadrettet virksomhet som NLA-ansatt skal

- redegjøre for NLAs ståsted etter grunnreglene
- legge frem NLAs argumenter for dette på en positiv måte
- arbeide for å fremme NLAs syn i aktuelle dogmatiske og etiske spørsmål
- skille klart mellom eget syn og NLAs syn når det er vesentlig avvik mellom disse

Følgende begrensninger er knyttet til ansettelse av personer uten evangelisk-luthersk kirketilhørighet eller som av andre grunner finner å måtte reservere seg mot deler av NLAs verdigrunnlag.

- Det skal til enhver tid være et begrenset antall slike ansettelse.
- De fratrer når et rådsorgan med beslutningsmyndighet behandler saker som har betydning for NLAs konfesjonelle forankring.

- De kan ikke ha et selvstendig faglig ansvar for fagområder der de eksplisitt forvalter NLAs læremessige grunnlag, uten at de også selv deler NLAs grunnsyn innen det aktuelle fagområde.
- De kan ikke inneha stillingen som rektor.

Når en ansatt har reservert seg overfor deler av det læremessige grunnlag NLA baserer sin virksomhet på, representerer dette i utgangspunktet et uløselig dilemma. Der to parter ikke kan harmonisere sine syn, må man enten skille lag eller finne praktiserbare ordninger for å håndtere de motsetninger som dermed er gitt. Det aktuelle regelverk er å forstå som en slik praktisk ordning, basert på åpenhet, gjensidighet og forutsigbarhet. Den hjemler både NLAs rett til å fritta den ansattes for plikter og oppgaver som vanskelig lar seg forene med den ansattes syn etter de reservasjoner som er gjort, og den ansattes rett til å be seg fritatt med en tilsvarende begrunnelse.

Det er forskjell på administrative- og vitenskapelige stillinger. Fagområder knyttet til forskjellige stillinger kommer i ulik grad i direkte i berøring med læremessige spørsmål hvor det kan være aktuelt å reservere seg. Det er i siste instans styret som avgjør hvilke læremessige reservasjoner som kan være forenlige med en ansettelse i den aktuelle stilling.

Kommer en tilsatt i konflikt med NLAs basis og formål utover de reservasjoner som er gjort ved ansettelsen, vil arbeidsgiver ta tilsetningsforholdet opp til vurdering.